

Column

Approbatie van de jaarrekening

Marinus A. van Hoepen

Op de aandeelhoudersvergadering van Nedlloyd op 30 mei 1991 hebben aandeelhouders van een Nederlandse vennootschap, voor zover mij bekend voor het eerst in de geschiedenis, een jaarrekening afgekeurd, zonder dat tegen de cijfers zelve ook maar enig bezwaar naar voren is gebracht. Zoals algemeen bekend, en toegegeven door tegenstemmers, ging het dan ook helemaal niet om de jaarrekening.

Ik ga in deze column voorbij aan de doel-middel relatie bij de afkeuring van de jaarrekening Nedlloyd. Wel heeft de gang van zaken bij Nedlloyd, voor mij althans, de vraag opgeroepen of onder de belanghebbenden bij de jaarrekening, of meer algemeen onder de gebruikers van de jaarrekening, de ondernemingsleiding zelve (en in sommige gevallen de commissarissen) niet al te zeer uit het oog worden verloren.

In de, naar mijn indruk in populariteit afnemende, gebruikersonderzoeken bij de externe verslaggeving heb ik, voor zover ik daarvan kennis heb kunnen nemen, de ondernemingsleiding zelve nimmer als gebruiker kunnen ontwaren. Dit waarschijnlijk uitgaande van de gedachte, dat degene die informatie uitzendt zelf het meest weet. Wat hiervan ook moge zijn, ik ben van mening, dat gebruikersonderzoeken op dit terrein tekort schieten indien bij de afleiding van de wenselijke inhoud van de jaarverslaggeving de informatieverschaffer niet als gebruiker wordt meegenomen. Degene die décharge vraagt kan wel eens dingen gezegd willen hebben, ook al hebben degenen die verantwoording afnemen daar (althans op dat moment) geen boodschap aan.

Wat het jaarrekeningenrecht betreft wordt niet

gesproken over gebruikers maar over belanghebbenden. Artikel 999 van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering (Boek drie) biedt iedere belanghebbende die van oordeel is dat de jaarrekening, het jaarverslag enzovoort niet voldoen aan de gestelde voorschriften bij de Ondernemingskamer de mogelijkheid in rechte te vorderen deze stukken in te richten overeenkomstig bij rechterlijk bevel te geven aanwijzingen. In de jurisprudentie van de OK komen we de ondernemingsleiding overigens als zodanig niet onder de belanghebbenden tegen. Eenvoudigweg omdat een ondernemingsleiding als zodanig zich nog nimmer als belanghebbende bij de (eigen) jaarrekening heeft opgeworpen. Mijns inziens zou echter de ondernemingsleiding als vennootschapsorgaan best als belanghebbende kunnen worden aangemerkt. Als orgaan van de vennootschap werd ook in de BATCO-zaak de ondernemingsraad in beginsel als belanghebbende erkend.

Bij Nedlloyd kan iedere bestuurder de normale rechtsgang, bijvoorbeeld van artikel 11/12 boek 2 BW, volgen door een beroep te doen op vernietiging van het besluit van de algemene vergadering, wegens strijd met de goede trouw. Toch is het de vraag of dat in het onderhavige geval zo'n ideale rechtsgang is. Niet omdat ik het vermogen van de arrondissementsrechter om strijd met de goede trouw te beoordelen in twijfel zou trekken. Maar omdat de OK gespecialiseerd is in jaarrekeningszaken. Een beletsel is wel, dat de OK uitslui-

M.A. van Hoepen, doctoraal bedrijfseconomie, NEH 1972. Accountantsexamen EUR 1975. Promotie EUR 1981. Hoogleraar Bedrijfshuishoudkunde en Accountancy EUR. Vennoot TRN Groep/Nederlandse Accountants Maatschap de Tombe. Raad-plaatsvervanger Ondernemingskamer. Lid Raad van de Jaarverslaggeving.

tend (en bij uitsluiting) bevoegd is om geschillen over de inrichting en de inhoud van de jaarrekening te beoordelen. Van een vraagstuk van materieel jaarrekeningenrecht is bij Nedlloyd geen sprake.

Toch is het oordeelvellen over aanvaardbare gronden voor beslissingen van vennootschapsorganen de OK niet vreemd. Bij het ingaan op bezwaren van eisers die zich richten tegen het bestaan of de beoordeling van feiten, risico's of verwachtingen waarvan de opstellers van de jaarrekening zijn uitgegaan, legt de OK enige terughoudendheid aan de dag. De beoordeling van de OK beperkt zich dan veelal tot de vraag of de bevoegde organen van de vennootschap (in casu de ondernemingsleiding) op aanvaardbare gronden tot een oordeel zijn gekomen. Daarbij hecht de OK ook belang aan het oordeel van de accountant. Voorbijgaand aan het feit dat het hier geen zaak van materieel jaarrekeningenrecht betreft, ben ik van mening dat in het geval Nedlloyd de OK bij uitstek de rechterlijke instantie is die in staat zou moeten zijn om een oordeel te vellen over de vraag of de algemene vergadering op aanvaardbare gronden tot een afkeuring van de jaarrekening is gekomen.

Een oordeel van de OK zou nog op andere gronden wenselijk zijn. Een bevel van de OK met betrekking tot de jaarrekening waartegen bezwaren zijn ingebracht brengt automatisch de vernietiging van de vaststelling en goedkeuring van die jaarrekening mee. Dat bevel is gericht aan de rechtspersoon. Dat heeft weer tot gevolg, dat, anders dan bij vernietiging van de beslissing van een vennootschapsorgaan, de algemene vergadering bij de vaststelling of goedkeuring van de

(herziene) jaarrekening de door de OK gegeven aanwijzingen moet opvolgen. Mijns inziens is het wenselijk, dat de OK in een zaak als die van Nedlloyd de bevoegdheid zou hebben de algemene vergadering te gebieden de jaarrekening goed te keuren. De situatie dat de algemene vergadering geen vrije keus meer heeft bij de goed- of afkeuring van de jaarrekening komt in de praktijk (bij bevel tot herziening van de jaarrekening) reeds voor.

Belanghebbenden hebben de mogelijkheid bezwaren tegen jaarrekeningen in te brengen en daarmee de vernietiging van de jaarrekening te bewerkstelligen. Uit een oogpunt van rechtsevenswicht zouden belanghebbenden ook de mogelijkheid moeten hebben de approbatie van jaarrekeningen te vorderen. Onder belanghebbenden zouden dan ook dienen te worden begrepen de opstellers van de jaarrekening en in voorkomend geval de vaststellers van de jaarrekening.

Een dergelijke approbatie-procedure bij de niet-structuurvennootschap is wenselijk indien de algemene vergadering niet bereid zou zijn de jaarrekening vast te stellen overeenkomstig de door het bestuur opgemaakte stukken. Bij de structuurvennootschap is een dergelijke approbatieprocedure wenselijk indien de commissarissen niet bereid zijn de jaarrekening vast te stellen overeenkomstig de door het bestuur opgemaakte stukken, of in het geval als dat van Nedlloyd, waarin de algemene vergadering niet bereid is de vastgestelde jaarrekening goed te keuren. De accountant spreekt door zijn verklaring en is als zodanig geen partij. De accountant zou dan ook niet als belanghebbende bij een approbatie-procedure behoeven te worden aangemerkt.